

Asia: VN/7046/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta sekä virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö

Pia Kivimies

Viite: Lausuntopyyntönne 02.06.2025 VN/7046/2024

THL:n lausunto

THL kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta sekä virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta. THL nostaa esityksestä esiin kolme kohtaa:

Nosto 1. Esityksen kohta 4.1 keskeiset ehdotukset, sivu 10

THL pitää maustamattomien kasvipohjaisten juomien kalsiumpitoisuutta hyvänä täydennyksenä verovapauden edellytykseen. Erinomaista on myös härkäpapupohjaisten uomien verokohtelun yhdenmukaistaminen muiden kasvipohjaisten juomien kanssa. Kommentoimme tarkemmin kasvipohjaisia juomia nostossa 3 liittyen esityksen kohtaan 4.2. THL kantaa huolta myös siitä, että kofeiinia ja/tai guariinia sisältävät sokerittomat energiajuomat kuuluvat esityksen mukaan alimpaan

veroluokkaan. Kofeiinipitoiset juomat ovat tutkimusten mukaan haitallisia haavoittuville ja kofeiinille herkille kansalaisille (ml. pienet lapset, odottavat ja imettävät henkilöt).

Nosto 2. Esityksen kohta 4.1 keskeiset ehdotukset, sivu 12 koskien vain vähän alkoholia sisältävien juomien alkoholiveron korotusta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 1,2–2,8-prosenttisten käymisteitse valmistettujen juomien veron nostamista 36 sentistä 50 senttiin juomalitralta, mutta ei ehdoteta korotusta saman vahvuisen oluen tai etyylialkoholipohjaisten juomien verotukseen.

THL:n näkökulmasta on perusteltua, ettei alkoholijuomia verotettaisi kevyemmin kuin virvoitusjuomia, ja THL kannattaa tästä syystä käymisteitse valmistettujen juomien veron nostamista 36 sentistä 50 senttiin juomalitralta.

Ehdotuksen mukaisilla veroilla 1,2-2,0-prosenttiset oluet ja 1,2-1,8-prosenttiset etyylialkoholipohjaiset juomat saisivat lievemmän verokohtelun kuin kaikkein korkeimman sokeripitoisuuden (>11 g/dl) juomat. Tällöin 1,2-prosenttisten oluiden vero olisi 34 senttiä litralta juomaa ja 1,2-prosenttisten etyylialkoholia sisältävän juomien vero olisi 37 senttiä litralta juomaa. Nämä verotasot vastaavat kuusiportaisen sokeria sisältävien juomien verotasojen kolmanneksi alinta porrasta.

THL katsoo perustelluksi, että kaikkein vähäalkoholisimmat alkoholijuomat saavat suotuisamman verokohtelun kuin kaikkein sokeripitoisimmat juomat, koska molemmissa juomaryhmissä vero ohjaa kuluttajaa terveellisempien valintojen suuntaan.

Nosto 3. Esityksen kohta 4.2. Pääasialliset vaikutukset, Taloudelliset vaikutukset ja Vaikutukset kansanterveyteen

THL kiittää siitä, että taloudellisia vaikutuksia on esityksessä avattu (sivut 12–16), mutta THL kantaa huolta siitä, että vaikutuksia kansanterveyteen ei ole pohdittu riittävän laajasti (s. 16).

THL pitää maustamattomien kasvipohjaisten juomien kalsiumpitoisuutta hyvänä täydennyksenä verovapauden edellytykseen. Esityksen mukaan verosta vapautetut ”kasvipohjaiset maidot” vastaisivat kansanterveyden kannalta keskeisiltä ominaisuuksiltaan entistä paremmin maidon ravintosisältöä (s. 11). THL muistuttaa, että kasvipohjaisista juomista ei tule käyttää nimitystä maito, koska ne eivät lähtökohtaisesti ole ravitsemukselliselta sisällöltään maitoon verrattavissa. THL korostaakin, että maito- ja maitovalmisteet ovat suomalaisessa ruokavaliossa paitsi merkittävä

kalsiuminlähde, myös merkittävä proteiinin, jodin, riboflaviinin, B12-vitamiinin ja D-vitamiinin lähde, joten kasvipohjaisten juomia tulisi täydentää näillä kriteereillä.

Kansallisten ravitsemussuositusten (VRN ja THL 2024) mukaan maitoa korvaavista kasvipohjaisista vaihtoehdoista tulee suosia kalsiumilla, D-vitamiinilla, jodilla ja B12-vitamiinilla täydennettyjä maustamattomia kasvipohjaisia juomia. Maitoa korvaavilla täydennetyillä kasvipohjaisilla juomilla on suuri merkitys ruokavalioiden ravitsemukselliselle riittävyydelle, erityisesti siirryttäessä kohti kasvipainotteisia ruokavalioita.

THL haluaa nostaa esiin, että pysyviä verotuksellisin keinoin saavutettavia vaikutuksia väestön terveyteen ja hyvinvointiin ei voida todentaa lyhyellä aikavälillä. Väestön terveyteen myötävaikuttavia ravitsemusmuutoksia voidaan kuitenkin saavuttaa tyypillisten veromuutosten siirtymäaikojen puitteissa. Esimerkiksi Iso-Britanniassa saatiin kahden vuoden siirtymäajalla porrastettuun virvoitusjuomien verotukseen siirryttäessä aikaan merkittävä sokerinsaannin lasku väestössä. Veron vaikutuksesta energiansaanti väheni keskimäärin 6500 kcal henkilöä kohden vuodessa. Kuluttajien käyttäytymisen merkittävän muutoksen arvioitiin johtuneen siitä, että yritykset vähensivät juomien sokeripitoisuutta ennen veron voimaantuloa. Samoin Portugalissa väestön suolan saanti laski elintarvikkeiden portaittaiseen suolaveroon siirtymiseen tarkoitetun ajan kuluessa.

THL pitää tärkeänä, että kokonaisvaltainen selvitys laajapohjaisen portaittaisen terveystieteellisen verotuksen vaikutuksista kansanterveyteen toteutetaan yhtenä keinona edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia.

vt. Pääjohtaja Anneli Pouta

vt. Johtaja Carita Savolainen-Kopra

Tapanainen Heli
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL